

*Хлановський Микола Павлович,
курсант Навчально-наукового
інституту № 3 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію», Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1]. Вказані норми чинного законодавства частково вказують на місце Національної поліції України в системі вітчизняних центральних органів виконавчої влади.

Як будь-який орган виконавчої влади поліція є організацією (колективом) людей, яка наділена власною компетенцією, виконує публічні функції, структура і діяльність якої регламентовані правом. На думку О.Ю. Салманової, українська поліція – це організований колектив поліцейських, який є самостійною частиною державного апарату, що має спеціальні законодавчо визначені права, обов'язки, зокрема, щодо виконання характерних публічних функцій (надання поліцейських послуг), які відрізняють поліцію від інших органів виконавчої влади. Саме функціональне призначення та компетенція поліції виокремлюють цей орган влади від інших органів виконавчої влади та (разом з організаційно-структурною його характеристикою) допомагають чітко визначити його місце в системі центральних органів виконавчої влади [2, с. 23].

Чинне українське законодавство визначає Національну поліцію України в якості головного (єдиного) державного органу в системі центральних органів виконавчої влади, що реалізує державну політику щодо надання поліцейських послуг у таких питаннях як:

1. Забезпечення публічної безпеки і порядку. Забезпечення публічної безпеки та порядку поліцією в широкому сенсі полягає в: а) виявленні причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжитті в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; б) вжитті заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських і річкових портах, інших публічних місцях тощо. Для цього поліція, серед іншого: а) здійснює систематичний аналіз стану такої безпеки та порядку на відповідних територіях, з урахуванням факторів, що сприяють загостренню криміногенної обстановки та прямо чи побічно впливають на стан публічної безпеки та порядку; б) розробляє комплексні плани, в яких визначає спільні скоординовані дії щодо запобігання злочинним проявам у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку.

2. Охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави. Забезпечення поліцією охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави забезпечуються, зокрема, шляхом: а) вивчення та аналізування стану роботи із заявами і скаргами людей та громадян; б) розробки та реалізації заходів щодо оптимізації та підвищення ефективності роботи з реагування на звернення громадян, враховуючи також і забезпечення досягнення результату своєчасності реагування на заяви й повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події з використанням передового апаратного та програмного забезпечення; в) вжиття реальних і вичерпних заходів для задоволення обґрунтованих звернень і реального поновлення порушених прав людей і громадян, результати чого повинні бути доведені (якщо це можливо) до громадськості; г) вжиття реальних і вичерпних заходів щодо унеможливлення порушення прав людини, інтересів суспільства і держави поліцією; д) покращення мобільності слідчо-оперативних груп при виїзді на місце події тощо.

3. Протидія злочинності. З метою протидії злочинності поліція повинна, наприклад: виявляти причини та умови, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, а також вживати в межах своєї компетенції заходи щодо їх усунення; вживати заходи з виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняти виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення. Так, відповідно до пп. «а» п. 3 ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [3], органи Національної поліції України відносяться до державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю. При цьому, протидіючи організованій злочинності, поліція тісно взаємодіє з іншими органами, що компетентні боротись з такою злочинністю, зокрема, шляхом обміну оперативною інформацією між спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю щодо спільних заходів.

4. Надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Стосовно питання надання поліцейських послуг, то в першу чергу з цього приводу слід повністю погодитись з думкою В.О. Січкара, відповідно до якої, розглядаючи поліцію саме як соціальний, а не тільки правоохоронний орган, слід безпосередньо «виходити» на дві важливі проблеми: по-перше, на проблему оцінки ефективності поліцейської діяльності; по-друге, на проблему професіоналізму поліцейського персоналу як основи ефективної поліцейської діяльності. Таким чином, сам факт запровадження терміна «поліцейські послуги» для характеристики завдань Національної поліції України свідчить про намагання змінити філософію цього виду правоохоронного органу – трансформувати його функції з контрольно-репресивних на сервісні.

Отже, з цього виходить, що в нашій державі у 2015 р. створено поліцію саме за моделлю розвинених демократичних держав, відповідно до якої такий центральний орган державної влади розуміється в якості суспільного інституту, що надає спеціальні послуги населенню. І для оптимізації надання цих послуг Національна поліція України була створена у вигляді цілісного системного

органу, який, згідно із ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію», складають центральні органи управління поліцією та територіальні органи поліції.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 03.11.2019).
2. Салманова О. Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2016. 455 с.
3. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> (дата звернення: 03.11.2019).

*Хмельник Ігор Сергійович,
курсант Навчально-наукового
інституту № 3 Національної
академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА: ДЕЯКІ СУТНІСНІ АСПЕКТИ

Верховенство права – це фундаментальний правовий принцип і правова доктрина, яка передбачає, що жодна людина не є вище закону, що ніхто не може бути покараним державою, крім як за порушення закону, і що ніхто не може бути засудженим за порушення закону іншим чином, ніж у порядку, встановленому законом. Верховенство права різко контрастує з ідеєю, що правитель, законодавець може бути вище закону, що було особливістю римського права, радянського права, нацистського права та деяких інших правових систем. Існує консенсус щодо стрижневих елементів поняття «The Rule of Law (правовладдя)». Такими стрижневими елементами є:

- 1) законність – включно з прозорою, підзвітною та демократичною процедурою запровадження приписів права;
- 2) юридична визначеність;
- 3) заборона свавілля;
- 4) доступ до правосуддя в незалежних і безсторонніх судах – включно з судовим контролем щодо адміністративних актів;
- 5) поважання людських прав;
- 6) недискримінація та рівність перед законом [1, с. 8].